

ZAKON O ALTERNATIVNIM NAČINIMA RJEŠAVANJA SPOROVA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuje se alternativno rješavanje sporova, načela i pravila medijacije i rane neutralne ocjene spora, posebna pravila za alternativno rješavanje sporova u privrednim, radnim, porodičnim, potrošačkim i drugim vrstama sporova, licenciranje medijatora i ranih neutralnih evaluatora spora (u daljem tekstu: evaluator spora), kao i osnivanje, nadležnost i organizacija Centra za alternativno rješavanje sporova (u daljem tekstu: Centar).

Područje primjene

Član 2

Odredbe ovog zakona primjenjuju se na alternativno rješavanje sporova bez obzira da li se ono sprovodi prije, tokom ili nakon sudskog ili drugog postupka.

Ako nije drukčije propisano, odgovarajuće odredbe ovog zakona koje uređuju medijaciju primjenjuju se i na druge metode alternativnog rješavanja sporova.

Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na postupak mirnog rješavanja sporova za koje je propisana isključiva nadležnost suda ili drugog organa.

Načela postupka

Član 3

U postupku alternativnog rješavanja sporova stranke učestvuju dobrovoljno.

Stranke koje učestvuju u postupku alternativnog rješavanja sporova dužne su da se ponašaju u skladu sa načelom savjesnosti i poštenja.

Ako nije drukčije propisano, alternativno rješavanje spora sprovodi se u skladu sa sporazumom stranaka.

U postupku alternativnog rješavanja sporova sa strankama se postupa u skladu sa načelima jednakosti i pravičnosti.

Postupak alternativnog rješavanja spora nije javan i povjerljive je prirode, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Cilj zakona

Član 4

Cilj ovog zakona je:

- 1) podsticanje alternativnog rješavanja sporova kao brzog, ekonomičnog i pravičnog načina ostvarivanja prava na pravnu zaštitu i pristup pravdi;
- 2) unaprjeđenje dostupnosti alternativnom rješavanju sporova;
- 3) postizanje uravnoteženog odnosa između broja sudskih postupaka i postupaka alternativnog rješavanja sporova.

Tumačenje zakona

Član 5

Odredbe ovog zakona tumače se u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima alternativnog rješavanja sporova sadržanim u aktima Ujedinjenih nacija, Savjeta Evrope i Evropske unije.

Značenje izraza

Član 6

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) alternativno rješavanje sporova obuhvata sve metode rješavanja sporova uz učešće trećeg neutralnog lica, osim arbitraže i postupka pred sudom;
- 2) medijator je lice koje vodi postupak medijacije u skladu sa odredbama ovog zakona;
- 3) rani neutralni evaluator spora je lice koje daje neutralnu ocjenu činjeničnih i pravnih elemenata spora;
- 4) alternativno rješavanje sporova sa elementom inostranosti je alternativno rješavanje sporova u kojem jedna od stranaka u vrijeme početka postupka ima prebivalište ili uobičajeno boravište, odnosno sjedište izvan granica Crne Gore;
- 5) prekogranični postupak alternativnog rješavanja sporova je postupak u kojem jedna od stranaka u vrijeme početka postupka ima prebivalište ili uobičajeno boravište, odnosno sjedište u državi članici Evropske unije.

Rodna ravnopravnost

Član 7

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

II. METODE ALTERNATIVNOG RJEŠAVANJA SPOROVA

1. MEDIJACIJA

Pojam

Član 8

Medijacija je postupak u kojem stranke nastoje da sporazumno riješe spor uz pomoć jednog ili više medijatora koji strankama pomažu da postignu poravnanje, bez ovlaštenja da im nametnu obavezno rješenje.

Dobrovoljnost

Član 9

U postupku medijacije stranke učestvuju dobrovoljno. Stranke mogu da se obavežu da učestvuju na prvom sastanku sa medijatorom radi upoznavanja sa mogućnošću da se spor riješi medijacijom i pokretanja postupka medijacije na osnovu sporazuma o medijaciji. Sud može, ako je to zakonom predviđeno, da uputi stranku da učestvuje na prvom sastanku sa medijatorom (u daljem tekstu: upućivanje na medijaciju).

Sporazum o medijaciji

Član 10

Stranke koje imaju namjeru da spor riješe u postupku medijacije zaključuju sporazum o medijaciji.

Sporazum iz stava 1 ovog člana zaključuje se u pisanoj formi i sadrži: ime i prezime, odnosno naziv stranaka, adresu njihovog prebivališta ili uobičajenog boravišta, odnosno sjedišta, vrstu spora, ime i prezime medijatora ili način na koji će biti određen, kao i naznaku da će stranke pokušati da spor riješe u postupku medijacije.

Sporazumom o medijaciji iz stava 1 ovog člana stranke mogu da odrede i pravila medijacije.

U slučaju kada stranke zaključe sporazum o medijaciji iz stava 1 ovog člana, postupak pred nadležnim sudom ne može da se pokrene prije nego što stranke pokušaju da spor riješe u postupku medijacije.

Ispunjenje obaveze iz stava 4 ovog člana, stranka dokazuje dostavljanjem isprave iz stava 1 ovog člana.

Ukoliko se spor ne riješi u postupku medijacije iz stava 1 ovog člana, stranka može tužbom da pokrene spor pred nadležnim sudom.

Početak postupka

Član 11

Postupak medijacije smatra se započetim u trenutku kad medijator određen na osnovu sporazuma o medijaciji prihvati sprovođenje medijacije, ako zakonom ili sporazumom o medijaciji nije drukčije određeno.

Smatra se da je medijacija prihvaćena kada medijator i stranke potpišu sporazum o medijaciji.

Ako su stranke zaključile sporazum o medijaciji, medijator može svoju saglasnost za sprovođenje medijacije dati u posebnoj ispravi.

Dejstvo medijacije na rokove zastarjelosti i prekluzivne rokove

Član 12

Pokretanjem postupka medijacije prekidaju se rokovi zastarjelosti i rokovi za pokretanje drugih vrsta postupaka u odnosu na zahtjev koji je predmet medijacije.

Određivanje medijatora

Član 13

Stranke sporazumno određuju medijatora ili pravila za njegovo određivanje.

Za sprovođenje medijacije može da se odredi jedan ili više medijatora.

Ako stranke nijesu sporazumno odredile medijatora, medijatora određuje Centar po redosljedu iz registra medijatora.

Izuzetno od stava 3 ovog člana, ako Centar smatra da je za potrebe medijacije potrebno da medijator raspoláže posebnom stručnošću i iskustvom, može za medijatora da odredi lice koje se nalazi u registru medijatora, a koje nije po redosljedu za određivanje.

Bliži način određivanja medijatora iz st. 3 i 4 ovog člana posebnim aktom urediće Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Prava i dužnosti medijatora

Član 14

Medijator je dužan da:

- 1) postupa stručno, cjelishodno i neutralno i da uvijek zadrži pravičan i nepristrasan odnos prema strankama i njihovim zastupnicima;
- 2) se izuzme iz postupka medijacije u kome ima lični interes ili ako postoje druge okolnosti zbog kojih smatra da ne može da na odgovarajući način ispuni svoje dužnosti iz stava 1 tačka 1 ovog člana;
- 3) strankama bez odlaganja saopšti svaku okolnost koja bi mogla da dovede u sumnju njegovu nepristrasnost i nezavisnost;
- 4) postupa u skladu sa etičkim kodeksom i pravilima po kojima sprovodi medijaciju.

Medijator odgovara za štetu koju nanese stranci namjerno ili krajnjom nepažnjom, u skladu sa opštim pravilima o odgovornosti za štetu.

Medijator ima pravo na nagradu za svoj rad i naknadu troškova.

Nespojivost poslova medijatora

Član 15

Za medijatora ne može da se odredi lice koje je kao ovlašćeno službeno lice za vođenje upravnog postupka, sudija, arbitar ili advokat učestvovalo u sporu koji je predmet medijacije ili u nekom drugom sporu koji je prethodio ili proizašao iz tog pravnog odnosa ili je u vezi sa njim.

Sprovođenje postupka medijacije

Član 16

Medijator sprovodi postupak medijacije na način koji smatra odgovarajućim, u skladu sa sporazumom stranaka i načelima postupka, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja.

Ako se stranke nijesu drukčije sporazumjele:

- 1) medijator je ovlašćen da se sa svakom od stranaka sastaje odvojeno;
- 2) medijator može podatke i informacije koje je saznao od jedne stranke da prenese drugoj stranci ukoliko je stranka izričito izjavila da je saglasna da se određeni podatak ili informacija prenese drugoj stranci;
- 3) svaka stranka može da odustane od daljeg učešća u postupku medijacije u bilo kojoj fazi postupka;
- 4) medijator može da učestvuje u sastavljanju poravnanja.

Korišćenje dokaza iz postupka

Član 17

Sud, arbitraža ili drugi organ koji vodi postupak neće uzeti u obzir izjave i dokaze koje stranka predloži ili podnese ako se odnose na:

- 1) činjenicu da je jedna od stranaka predlagala ili prihvatila medijaciju;
- 2) činjenicu da je stranka tokom medijacije priznala jedan ili više spornih zahtjeva ili činjenica, osim ako takva priznanja nijesu bila sastavni dio poravnanja;
- 3) druge izjave o činjenicama ili prijedloge stranaka date u postupku medijacije;
- 4) isprave koje su pripremljene isključivo za potrebe medijacije;
- 5) spremnost stranaka da tokom medijacije prihvate prijedloge drugih strana ili medijatora;

6) druge prijedloge iznesene tokom medijacije.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, u sudskom, arbitražnom ili drugom postupku, nezavisno od toga da li je u vezi sa zahtjevom koji je predmet medijacije, dokazi iz stava 1 mogu da se koriste:

- 1) ako je izvođenje dokaza iz stava 1 ovog člana nužno zbog zaštite javnog poretka, pod uslovima i u obimu koji zahtijeva zakon, ili
- 2) ako je to potrebno za dobrovoljno sprovođenje ili prinudno izvršenje poravnanja.

Ako se stranke nijesu drukčije sporazumjele, medijator i lica koja učestvuju u postupku medijacije, u bilo kojem svojstvu, nijesu dužna da svjedoče u arbitražnom, sudskom ili bilo kojem drugom postupku o činjenicama i podacima koji proizlaze iz postupka medijacije ili su povezani sa njim.

Okončanje postupka

Član 18

Medijacija se završava:

- 1) zaključenjem poravnanja;
- 2) istekom roka određenog sporazumom stranaka ili posebnim propisom, ako u tom roku ne bude zaključeno poravnanje;
- 3) podnošenjem pisane izjave o odustanku od medijacije, osim ako u postupku nakon tog odustanka preostanu najmanje dvije stranke koje su izjavile da žele da nastave postupak medijacije;
- 4) odlukom o obustavi postupka, ako medijator, nakon što pruži priliku strankama da se o tome izjasne, procijeni da dalje nastojanje da se postigne sporazum više nije cjelishodno.

Ako je stranka podnijela izjavu o odustanku iz stava 1 tačka 3 ovog člana, smatra se da je postupak medijacije okončan kada druga stranka i medijator prime pisanu izjavu o odustanku od medijacije.

Ako je medijacija završena odlukom o obustavi postupka iz stava 1 tačka 4 ovog člana, smatra se da je postupak medijacije okončan u trenutku kada obje stranke prime odluku o obustavi.

Poravnanje

Član 19

Poravnanje zaključeno u postupku medijacije u sporu povodom kojeg nije pokrenut sudski postupak, odnosno u sporu u kojem je sudski postupak okončan povlačenjem tužbe stiče svojstvo izvršne isprave nakon potvrđivanja od strane sudije nadležnog suda određenog godišnjim rasporedom poslova u tom sudu.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, sud će odbiti da izda potvrdu o izvršnosti poravnanja:

- 1) ako je sadržaj poravnanja suprotan javnom poretku;
- 2) ako zaključenje poravnanja o predmetu spora nije dopušteno;
- 3) ako je sadržaj poravnanja neizvršiv.

Poravnanje postignuto u postupku medijacije na koju su stranke upućene od strane suda zaključuje se u pisanoj formi i osnov je za zaključenje poravnanja pred sudom, odnosno notarom, ako je:

- 1) medijaciju sproveo medijator;
- 2) poravnanje sadržano u ispravi koju su potpisale stranke i medijator.

Poravnanje zaključeno u postupku medijacije obavezuje stranke koje su ga zaključile.

Obaveze iz poravnanja stranke su dužne da izvrše u roku određenom poravnanjem.

Troškovi **Član 20**

Visinu nagrade za rad medijatora i naknade troškova u vezi sa postupkom medijacije koji se sprovodi pred Centrom posebnim aktom propisuje Vlada Crne Gore(u daljem tekstu: Vlada) na prijedlog Ministarstva.

Ako se medijacija sprovodi posredstvom Centra, stranke koje nijesu oslobođene plaćanja troškova medijacije dužne su da uplate predujam zajedničkih troškova postupka medijacije na poseban račun Centra, u skladu sa zakonom.

U slučaju iz stava 2 ovog člana, nagradu za rad medijatora i naknadu troškova isplaćuje Centar.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, ako se medijacija sprovodi izvan Centra, predujam i plaćanje troškova medijacije, kao i visina nagrade za rad medijatora i naknade troškova, uređuju se sporazumom stranaka.

U slučaju iz stava 4 ovog člana, plaćanje troškova medijacije vrši se u skladu sa propisima kojima se uređuje platni promet.

Ako se stranke nijesu drukčije sporazumjele i ako zakonom nije drukčije određeno svaka stranka snosi svoje troškove, a troškove postupka medijacije stranke snose na jednake dijelove.

Oslobađanje od troškova **Član 21**

Stranke koje su oslobođene od plaćanja troškova sudskog postupka u skladu sa posebnim zakonom, oslobođene su i od plaćanja troškova medijacije.

U slučaju iz stava 1 ovog člana troškovi medijacije padaju na teret Budžeta Crne Gore.

Troškovi medijacije koja se sprovodi pred Centrom, u porodičnim sporovima i u sporovima u kojima je tužena Crna Gora, padaju na teret Budžeta Crne Gore.

Troškovi medijacije koja se sprovodi pred Centrom, u sporovima u kojima je tužena jedinica lokalne samouprave, padaju na teret budžeta te jedinice lokalne samouprave.

Ugovorena medijacija **Član 22**

Stranke se mogu obavezati da će konkretan spor ili sve sporove koji mogu nastati iz određenog pravnog odnosa (ugovorna klauzula), prethodno pokušati da riješe u postupku medijacije.

Ukoliko se spor ne riješi u postupku medijacije iz stava 1 ovog člana, stranka može tužbom pokrenuti spor pred nadležnim sudom.

Medijacija u slučajevima alternativnog rješavanja sporova sa elementom inostranosti **Član 23**

Kod alternativnog rješavanja sporova sa elementom inostranosti primjenjuju se ista pravila kao i u postupcima bez elementa inostranosti, osim ako su se stranke izričito sporazumjele da se postupak sprovede po pravilima inostranih centara i

drugih organizacija za medijaciju i uz učešće medijatora koji su licencirani ili ovlašćeni da sprovode medijaciju po odredbama inostranog prava.

Ako se medijacija sprovodi po inostranim pravilima, zaključeno poravnanje imaće svojstvo izvršnosti po odredbama ovoga zakona ili pod uslovom uzajamnosti, po odredbama mjerodavnog inostranog prava.

Medijacija u slučajevima prekograničnog postupka alternativnog rješavanja sporova

Član 24

U prekograničnim postupcima alternativnog rješavanja sporova medijator će pri sprovođenju medijacije uzeti u obzir odredbe instrumenata Evropske unije o medijaciji u građanskim i privrednim sporovima.

2. RANA NEUTRALNA OCJENA SPORA

Pojam

Član 25

Rana neutralna ocjena spora je postupak u kojem treće neutralno lice na osnovu sporazuma stranaka daje ocjenu činjeničnih i pravnih elemenata njihovog spora.

Sporazum o neutralnoj ocjeni spora

Član 26

Sporazum o neutralnoj ocjeni spora zaključuje se u pisanoj formi i sadrži: ime i prezime, odnosno naziv stranaka, adresu njihovog prebivališta ili uobičajenog boravišta, odnosno sjedišta, vrstu spora, ime i prezime evaluatora spora, kao i saglasnost stranaka da evaluator spora da obaveznu, odnosno neobaveznu ocjenu činjeničnih i pravnih elemenata njihovog spora.

Pokretanje postupka

Član 27

Postupak neutralne ocjene spora smatra se započetim kada evaluator spora prihvati sprovođenje postupka potpisivanjem sporazuma o neutralnoj ocjeni spora.

Ako su stranke zaključile sporazum o neutralnoj ocjeni spora, evaluator spora može svoju saglasnost dati u posebnoj ispravi.

Određivanje evaluatora spora

Član 28

Stranke sporazumno određuju evaluatora spora, a mogu se sporazumjeti i da evaluatora spora odredi Centar po redosljedu sa liste neutralnih evaluatora.

Bliži način određivanja evaluatora spora od strane Centra urediće posebnim aktom Ministarstvo.

Sprovođenje postupka

Član 29

Evaluator spora sprovodi postupak na način koji smatra odgovarajućim, u skladu sa sporazumom stranaka i načelima postupka, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja.

Ako se stranke nijesu drukčije sporazumjele:

- 1) prvi sastanak se sprovodi u prisustvu stranaka i njihovih zastupnika, odnosno punomoćnika;
- 2) evaluator spora će omogućiti strankama i njihovim zastupnicima, odnosno punomoćnicima da na zajedničkom sastanku usmeno predstave sve činjenice i dokaze u vezi sa spornim odnosom koji je predmet ocjene;
- 3) stranke su dužne da, u roku koji ne može biti duži od 15 dana od dana potpisivanja sporazuma iz člana 26 ovog zakona, dostave evaluatoru spora pisane izjave i podnesu dokaze o svim činjenicama u vezi sa spornim zahtjevom koji je predmet ocjene;
- 4) svaka stranka može da odustane od daljeg učešća u postupku neutralne ocjene spora u bilo kojoj fazi postupka.

Ocjena **Član 30**

Na osnovu pisanih izjava stranaka, kao i činjenica i dokaza predstavljenih na zajedničkom sastanku, evaluator spora sačinjava posebno obrazloženu neutralnu ocjenu činjeničnih i pravnih elemenata spornog odnosa koji je predmet ocjene.

Evaluator spora će ocjenu iz stava 1 ovog člana, koja mora biti sačinjena u pisanoj formi, dostaviti strankama u roku od 30 dana od dana održanog zajedničkog sastanka.

Na zahtjev bilo koje stranke, evaluator spora će zakazati sastanak sa strankama na kojem će usmeno predstaviti i obrazložiti ocjenu iz stava 1 ovog člana.

Ocjena evaluatora spora može da bude osnov za zaključenje poravnanja pred Centrom.

U slučaju iz stava 4 ovog člana poravnanje zaključeno pred Centrom ima isto pravno dejstvo kao i poravnanje zaključeno u postupku medijacije iz člana 19 ovog zakona.

Prava i dužnosti evaluatora spora

Član 31

Na prava i dužnosti evaluatora spora primjenjuju se odredbe člana 14 ovog zakona.

Troškovi

Član 32

Visinu nagrade za rad i naknade troškova u vezi sa postupkom rane neutralne ocjene spora određuje Vlada posebnim aktom na prijedlog Ministarstva.

III. POSEBNI DIO

Mirno rješavanje građanskih, privrednih, radnih, porodičnih, potrošačkih sporova i drugih vrsta predmeta

1. OPŠTE ODREDBE

Pokušaj mirnog rješavanja spora

Član 33

Stranke će u svim vrstama sporova, uvijek kad je to moguće, da pokušaju da svoje sporove riješe sporazumno, a sudske postupke da pokrenu samo ako je to nužno.

Prije pokretanja spora pred sudom stranke su dužne da pokrenu postupak medijacije pred Centrom u sporovima:

- koji su zakonom kojim se uređuje parnični postupak propisani kao sporovi male vrijednosti;
- radi naknade štete iz ugovora o osiguranju ako je jedna od stranaka osiguravajuće društvo (organizacija za osiguranje);
- u sporovima iz rada i po osnovu rada.

U slučajevima iz stava 2 ovog člana, stranka ne može da pokrene postupak pred sudom do okončanja postupka pred Centrom.

Uloga suda

Član 34

Sud je dužan da u parničnom postupku upozna stranke sa mogućnošću medijacije ili drugim načina alternativnog rješavanja spora.

Ako sud tokom postupka ocijeni da postoji mogućnost rješavanja spora medijacijom ili drugim načinom alternativnog rješavanja spora, preporučiće strankama da spor riješe medijacijom u skladu sa odredbama ovog zakona.

Ako smatra da je prema okolnostima konkretnog slučaja to opravdano, sud može rješenjem protiv kojeg nije dopuštena posebna žalba stranke da uputi na postupak medijacije.

Sud je dužan da posebnim rješenjem uputi stranke na postupak medijacije:

- 1) ako je jedna od parničnih stranaka Crna Gora, odnosno jedinica lokalne samouprave;
- 2) u sporovima iz nadležnosti Privrednog suda Crne Gore, osim u sporovima sa međunarodnim elementom, u statusnim sporovima i u sporovima u kojima je stranka zaključkom stečajnog sudije upućena na parnični postupak;
- 3) u porodičnim sporovima, u skladu s odredbama posebnog zakona;
- 4) u drugim slučajevima u kojima je to posebnim zakonom propisano.

Odlučivanje o upućivanju na medijaciju

Član 35

Sud će u parničnom postupku o upućivanju na medijaciju, po pravilu, odlučiti nakon što tužba bude dostavljena tuženom na odgovor.

U predmetima iz člana 34 stav 4 ovog zakona sud je dužan da rješenje o upućivanju na medijaciju donese u roku od 15 dana od dana prijema odgovora na tužbu ili, ako odgovor na tužbu ne bude dostavljen, u roku od 15 dana od isteka roka za podnošenje odgovora na tužbu.

Izuzetno od stava 2 ovoga člana, ako se tužba ne dostavlja na odgovor tuženom sud će rješenje o upućivanju na medijaciju donijeti na pripremnom ročištu, odnosno na prvom ročištu za glavnu raspravu ako pripremno ročište nije održano.

U rješenju iz stava 2 ovog člana, koje dostavlja strankama i Centru, sud će pozvati stranke da se u roku od 8 dana obrate Centru.

Sud može da uputi stranke na postupak medijacije ili drugi alternativni način rješavanja spora, do pravosnažnog okončanja postupka.

Dužnost stranaka pri upućivanju na medijaciju

Član 36

Kad sud uputi stranke na postupak medijacije u skladu sa odredbama ovoga zakona, stranke su dužne da lično prisustvuju prvom sastanku sa medijatorom.

U slučaju iz stava 1 ovog člana sastancima sa medijatorom, pored stranaka, mogu prisustvovati i njihovi punomoćnici.

Ako se stranka bez opravdanog razloga ne odazove pozivu na sastanak iz stava 1 ovog člana, dužna je da nezavisno od ishoda postupka, naknadi protivnoj stranci troškove koje je prouzrokovala svojom krivicom ili slučajem koji se njoj dogodio.

Troškove iz stava 3 ovog člana čine svi izdaci učinjeni povodom prvog sastanka sa medijatorom, uključujući nagradu za rad advokata i drugih lica kojima, shodno zakonu, pripada nagrada.

O troškovima iz stava 3 ovog člana odlučuje sud koji je stranke uputio na medijaciju, posebnim rješenjem protiv kojeg je dozvoljena žalba.

Dužnost obavještavanja suda

Član 37

Centar ili medijator je dužan da, po okončanju postupka medijacije, bez odlaganja, obavijesti sud o preduzetim radnjama i ishodu postupka.

Ako medijacija traje duže od 60 dana, sud se može obratiti Centru ili medijatoru radi dostavljanja podataka o toku postupka.

2. POSEBNI POSTUPCI

A. ALTERNATIVNO RJEŠAVANJE PRIVREDNIH SPOROVA

Član 38

U sporovima iz nadležnosti Privrednog suda Crne Gore stranka će prije pokretanja parničnog postupka da obavijesti drugu stranku o bitnim elementima spornih zahtjeva i da joj omogući da se izjasni o njenom zahtjevu, kao i da preduzme odgovarajuće radnje radi mirnog rješavanja spora.

Stranka koja pokreće postupak pred sudom dužna je da u tužbi navede radnje koje je preduzela radi mirnog rješavanja spora i da uz tužbu dostavi dokaze da je postupila na način iz stava 1 ovoga člana, odnosno da navede da to u konkretnim okolnostima slučaja nije bilo moguće.

Sud će posebnim rješenjem uputiti stranke na medijaciju ako stranka koja pokreće postupak pred sudom ne podnese dokaze iz stava 2 ovoga člana, ili ako smatra da se pri pokušajima mirnog rješavanja spora jedna ili druga stranka nijesu ponašale u dobroj vjeri.

Ako to smatra svrsishodnim, sud može posebnim rješenjem da uputi stranke na medijaciju i u slučaju kada stranka koja je pokrenula postupak pred sudom dokaže da je preduzela odgovarajuće radnje radi mirnog rješavanja spora.

B. ALTERNATIVNO RJEŠAVANJE RADNIH SPOROVA

Alternativno rješavanje individualnih radnih sporova

Član 39

Spor koji nastane u ostvarivanju prava zaposlenog iz rada i po osnovu rada (individualni radni spor) stranke su dužne da pokušaju da riješe na miran način u skladu sa odredbama ovoga zakona ili odredbama drugih propisa.

Zahtjev za medijaciju individualnog radnog spora

Član 40

Stranke u individualnom radnom sporu su zaposleni i poslodavac.

Zaposleni može da podnese zahtjev za rješavanje individualnog radnog spora medijacijom u roku od 15 dana od dana dostavljanja odluke poslodavca donijete po njegovom zahtjevu za zaštitu prava, ili, ako poslodavac nije odluku dostavio u predviđenom roku, u roku od 15 dana od isteka toga roka.

Zahtjev iz stava 2 ovog člana podnosi se istovremeno Centru i poslodavcu.

Prekid prekluzivnog roka za podnošenje tužbe u radnom sporu

Član 41

Podnošenjem zahtjeva za sprovođenje medijacije prekida se rok za pokretanje parničnog postupka za zaštitu prava zaposlenog.

Ako povodom zahtjeva zaposlenog za medijaciju u radnom sporu započne postupak medijacije, prekid roka za pokretanje parnice traje sve do njegovog okončanja.

Upućivanje individualnog radnog spora u medijaciju

Član 42

Individualni radni spor može se rješanjem suda uputiti na postupak medijacije u skladu sa odredbama člana 34 ovoga zakona.

Obaveza prihvatanja medijacije

Član 43

U individualnom radnom sporu u kojem je zahtjev za medijaciju podnio državni službenik, odnosno namještenik, nadležni državni organ dužan je da prihvati sprovođenje medijacije.

C. ALTERNATIVNO RJEŠAVANJE PORODIČNIH SPOROVA

Područje primjene

Član 44

Postupak porodične medijacije sprovodi se u bračnim sporovima, sporovima iz odnosa roditelja i djece, sporovima o izdržavanju, imovinskim sporovima između bračnih ili vanbračnih supružnika i drugim sporovima koji se tiču pitanja od značaja za zaštitu prava djeteta i drugih članova porodice, osim ako po zakonu ili po prirodi stvari određeni spor ne može biti rješavan medijacijom.

Postupak medijacije neće se sprovoditi u slučajevima u kojima zbog sumnje na postojanje nasilja u porodici medijacija ne bi bila svrsishodna.

Izuzeci od povjerljivosti

Član 45

U vezi sa postupkom porodične medijacije, ne smatraju se povjerljivim informacije koje se moraju saopštiti na osnovu zakona radi sprječavanja nanošenja povrede fizičkom ili psihičkom integritetu djeteta i drugih članova porodice.

Učešće djeteta

Član 46

U toku postupka porodične medijacije, medijator može da obavi razgovor sa djetetom u vezi sa pitanjima koja ga se tiču, nakon što procijeni da je takav razgovor primjeren uzrastu i sposobnosti djeteta da shvati njegov značaj.

U slučaju kada je djetetu u postupku pred sudom postavljeno lice za podršku djetetu u postupcima iz porodično-pravnih odnosa medijator je dužan da to lice obavjesti o namjeri obavljanja razgovora sa djetetom.

Posebne dužnosti medijatora

Član 47

Medijator je dužan:

- 1) da u postupku porodične medijacije posebno vodi računa o zaštiti najboljeg interesa djeteta;
- 2) da prije pokretanja postupka porodične medijacije, kao i u toku postupka, posebno vodi računa o tome da li okolnosti slučaja ukazuju na postojanje nasilja u porodici;
- 3) da uputi stranke da se obrate bračnom savjetovalištu ili drugoj stručnoj ustanovi, ili stručnom licu, radi rješavanja porodičnih problema koji se ne mogu riješiti medijacijom;

Medijator je dužan da obustavi postupak medijacije u svim slučajevima u kojima zbog sumnje na postojanje nasilja u porodici medijacija ne bi bila svrsishodna.

Medijator koji sprovodi medijaciju u porodičnim sporovima mora proći poseban program obuke koji donosi Ministarstvo, a sprovodi Centar.

D. ALTERNATIVNO RJEŠAVANJE POTROŠAČKIH SPOROVA

Pojam

Član 48

Alternativno rješavanje potrošačkih sporova je postupak koji se sprovodi u sporu između trgovca sa sjedištem u Crnoj Gori i potrošača, koji svoje boravište ima u Crnoj Gori ili nekoj drugoj državi, od strane pružaoca usluga za alternativno rješavanje potrošačkih sporova.

Postupak iz stava 1 ovog člana uređuje se posebnim zakonom.

Odredbe o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova ovoga zakona ne odnose se na:

- 1) postupke rješavanja pritužbi od strane trgovca;
- 2) postupke u kojima ne učestvuje neutralno treće lice;
- 3) postupke u kojima potrošačke sporove rješavaju isključivo lica koja su zaposlena kod trgovca;

- 4) postupke u kojima je spor proizašao iz pružanja usluga od opšteg interesa;
- 5) postupke proizašle iz pružanja zdravstvenih usluga i usluga visokog obrazovanja;
- 6) postupke koje pokreće trgovac protiv potrošača;

Uloga Centra

Član 49

Centar je ovlašćen da u vezi postupaka alternativnog rješavanja potrošačkih sporova:

- informiše javnost o raspoloživim mogućnostima rješavanja potrošačkih sporova;
- obezbjeđuje ostvarivanje načela alternativnog rješavanja potrošačkih sporova u praksi;
- vodi evidenciju pružalaca usluga za alternativno rješavanje potrošačkih sporova;
- priprema i objavljuje godišnje izvještaje o radu pružalaca usluga alternativnog rješavanja potrošačkih sporova i ukazuje na najbolje prakse u vođenju postupaka;
- vrši nadzor na radom pružalaca usluga za alternativno rješavanje potrošačkih sporova;
- organizuje obuke lica koja sprovode postupke alternativnog rješavanja potrošačkih sporova;
- daje preporuke za poboljšanje efikasnosti sistema rješavanja potrošačkih sporova.

IV. LICENCIRANJE MEDIJATORA I EVALUATORA SPORA

Uslovi za izdavanje licence za medijatora

Član 50

Medijator može biti lice:

- 1) koje je crnogorski državljanin ili državljanin države članice Evropske unije;
- 2) koje ima VII1 nivo kvalifikacije obrazovanja;
- 3) koje ima opštu zdravstvenu i poslovnu sposobnost;
- 4) koje ima najmanje pet godina radnog iskustva;
- 5) koje je završilo odgovarajući program obuke za medijaciju koji sprovodi Centar;
- 6) koje nije osuđivano za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje poslova medijacije;
- 7) protiv koga nije izrečena mjera bezbjednosti zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti;
- 8) protiv koga se ne vodi krivični postupak za krivično djelo za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti.

Uslovi za izdavanje licence za evaluatora spora

Član 51

Evaluator spora može biti lice:

- 1) koje je crnogorski državljanin ili državljanin države članice Evropske unije;
- 2) koje ima VII1 nivo kvalifikacije obrazovanja - Pravni fakultet i položen pravosudni ispit;
- 3) koje ima opštu zdravstvenu i poslovnu sposobnost;
- 4) koje ima najmanje 15 godina radnog iskustva na poslovima sudije, tužioca ili advokata;
- 5) koje je završilo odgovarajući program obuke za ranu neutralnu ocjenu spora koji sprovodi Centar;
- 6) koje nije osuđivano za djelo koje ga čini nedostojnim za sprovođenje rane neutralne ocjene spora;
- 7) protiv koga nije izrečena mjera bezbjednosti zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti;
- 8) protiv koga se ne vodi krivični postupak za krivično djelo za koje se gonjenje preuzima po službenoj dužnosti.

Izdavanje licence medijatorima i evaluatorima spora

Član 52

Zahtjev za izdavanje licence sa dokazima o ispunjavanju uslova iz čl. 52 i 53 ovog zakona podnosi se Ministarstvu, preko Centra.

Licu koje ispunjava uslove iz čl. 52 i 53 ovog zakona izdaje se licenca za rad (u daljem tekstu: licenca).

Licencu za medijatora i evaluatora spora izdaje Ministarstvo na vrijeme od 5 godina i može se produžiti za isti period u skladu sa ovim zakonom.

Ministarstvo izdaje licencu u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva.

Obrazac licence posebnim aktom propisuje Ministarstvo.

Produženje licence za medijatore

Član 53

Zahtjev za produženje licence medijator podnosi Ministarstvu preko Centra najkasnije tri mjeseca prije isteka roka važenja licence.

O zahtjevu iz stava 1 ovog člana Ministarstvo odlučuje po prethodno pribavljenom mišljenju Centru u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva.

Medijatoru će se produžiti licenca ako, uz opšte uslove iz člana 52 ovog zakona, ispunjava i sljedeće posebne uslove:

- najmanje 20 sprovedenih medijacija za vrijeme važenja licence;
- najmanje 10 časova stručnog usavršavanja u toku jedne godine.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana medijator je dužan da dostavi dokaze o ispunjenosti uslova iz člana 52 stav 1 tač. 1,3 i 8.

Ministarstvo će odbiti produženje licence medijatoru ako:

- utvrdi da je medijator prestao da ispunjava uslove iz člana 52 ovog zakona;
- je medijator za vrijeme važenja licence bez opravdanog razloga odbio da postupa u više od 10 predmeta;
- je Centar dao negativno mišljenje o radu medijatora.

Produženje licence za evaluatora spora

Član 54

Zahtjev za produženje licence evaluator spora podnosi Ministarstvu preko Centra najkasnije tri mjeseca prije isteka roka važenja licence.

O zahtjevu iz stava 1 ovog člana Ministarstvo odlučuje po prethodno pribavljenom mišljenju Centra u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana medijator je dužan da dostavi dokaze o ispunjenosti uslova iz člana 53 stav 1 tač. 1,3 i 8.

Ministarstvo će odbiti produženje licence evaluatoru spora ako:

- utvrdi da je evaluator spora prestao da ispunjava uslove iz člana 53 ovog zakona;
- je Centar dao negativno mišljenje o radu evaluatora spora.

Prestanak važenja licence medijatorima i evaluatorima spora

Član 55

Licenca prestaje da važi:

- istekom vremena za koje je izdata;
- na zahtjev medijatora ili evaluatora spora;
- ako se utvrdi da prilikom izdavanja licence medijator odnosno evaluator spora nije ispunjavao uslove iz člana 52 odnosno člana 53 ovog zakona;
- ako se utvrdi da je medijator odnosno evaluator spora prestao da ispunjava uslove iz člana 52 odnosno člana 53 ovog zakona;
- ako je od strane Etičke komisije utvrđeno da je medijator, odnosno evaluator spora grubo povrijedio odredbe Etičkog kodeksa medijatora i evaluatora spora, odnosno odredbe ovog zakona.

Odluka o prestanku važenju licence

Član 56

Predlog za donošenje odluke o prestanku važenja licence može podnijeti Centar, stranka u postupku, zastupnik ili punomoćnik stranke, sudija, državni tužilac ili medijator, odnosno evaluator spora.

Zahtjev iz člana 57 stav 1 alineja 2 ovog zakona medijator odnosno evaluator spora podnosi Ministarstvu, preko Centra.

U slučaju iz člana 57 stav 1 alineja 3, 4 i 5 ovog zakona, inicijativu za utvrđivanje prestanka važenja licence može podnijeti Centar, stranka u postupku, zastupnik ili punomoćnik stranke, sudija i državni tužilac.

Obrazložena inicijativa iz stava 3 ovog člana podnosi se Ministarstvu.

Odluku po predlogu iz stava 2 ovog člana i inicijativi iz stava 3 ovog člana donosi Ministarstvo po prethodno pribavljenom mišljenju Centra.

Sudska zaštita

Član 57

Protiv odluke kojom se odbija zahtjev za izdavanje licence, zahtjev za produženje licence, kao i protiv odluke o prestanku važenja licence može se pokrenuti upravni spor.

Registar

Član 58

Medijator odnosno evaluator spora kome je izdata licenca upisuje se u registar medijatora, odnosno registar evaluatora spora koji vodi Ministarstvo.

Registar iz stava 1 ovog člana objavljuje se na internet stranici Ministarstva.

Bliži sadržaj, obrazac i način vođenja registra iz stava 2 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

V. CENTAR ZA ALTERNATIVNO RJEŠAVANJE SPOROVA

Osnivanje

Član 59

Centar ima svojstvo pravnog lica.

Osnivač Centra je Vlada.

Aktom o osnivanju Centra uređuju se osnovna pitanja od značaja za rad Centra.

Sjedište Centra je u Podgorici.

Poslovi Centra

Član 60

Centar kao nosilac javnih ovlaštenja vrši sljedeće poslove:

- 1) učestvuje u izradi politika i programa razvoja alternativnog rješavanja sporova;
- 2) učestvuje u postupku licenciranja medijatora i evaluatora spora;
- 3) prati i ocjenjuje rad medijatora i evaluatora spora i o tome dostavlja izvještaj Ministarstvu;
- 4) sprovodi osnovnu i napredne obuke za medijatore, evaluatore spora i trenere;
- 5) donosi Etički kodeks medijatora i evaluatora spora;
- 6) vodi evidenciju o alternativnom rješavanju sporova, zbirno i po pojedinim vrstama postupaka;
- 7) prima pritužbe na rad medijatora i evaluatora spora;
- 8) izdaje publikacije iz oblasti alternativnog rješavanja sporova i organizuje stručne i naučne skupove iz te oblasti;
- 9) informiše stručnu i širu javnost o mogućnostima i prednostima alternativnog rješavanja sporova;
- 10) donosi Statut i druge opšte akte uz saglasnost Ministarstva;
- 11) vrši i druge poslove određene zakonom i opštim aktima Centra.

Organi Centra

Član 61

Organi Centra su Upravni odbor i izvršni direktor.

Upravni odbor

Član 62

Upravni odbor Centra ima predsjednika i četiri člana.

Članove Upravnog odbora iz stava 1 ovog člana čine po jedan predstavnik Ministarstva pravde, suda, Advokatske komore Crne Gore i Udruženja medijatora.

Predsjednika i članove Upravnog odbora na prijedlog Ministarstva imenuje i razrješava Vlada, na period od četiri godine i isti ponovo mogu biti imenovani.

Za rad u Upravnom odboru predsjedniku i članovima pripada pravo na naknadu.

Nadležnost Upravnog odbora Centra

Član 63

Upravni odbor:

- 1) donosi Statut i druge opšte akte Centra;

- 2) utvrđuje godišnji program rada Centra i finansijski plan;
- 3) usvaja izvještaj o radu i finansijski izvještaj;
- 4) donosi pravilnik kojim se uređuje način postupanja u predmetima rane neutralne ocjene za lica koja sprovode postupke alternativnog rješavanja sporova;
- 5) donosi, uz saglasnost Ministarstva, akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Centra;
- 6) odlučuje o osnivanju organizacionih jedinica Centra u drugim mjestima u Crnoj Gori;
- 7) donosi odluku o visini naknade članovima Upravnog odbora Centra;
- 8) vrši i druge poslove propisane ovim zakonom i Statutom Centra.

Izvršni direktor

Član 64

Izvršni direktor:

- 1) predstavlja Centar, rukovodi i organizuje rad u Centru;
- 2) odgovara za zakonitost i kvalitet rada Centra;
- 3) priprema i predlaže akte koje donosi Upravni odbor;
- 4) priprema izvještaj o radu i finansijski izvještaj, kao i druga akta Upravnog odbora Centra;
- 5) upravlja ljudskim i finansijskim resursima;
- 6) stara se o obavještavanju javnosti o radu Centra;
- 7) izdaje uvjerenja o završenoj obuci za medijatore i stručna lica;
- 8) vrši i druge poslove određene Statutom Centra.

Imenovanje i mandat izvršnog direktora

Član 65

Izvršnog direktora Centra imenuje Vlada na prijedlog ministra nadležnog za poslove pravosuđa.

Mandat izvršnog direktora traje 4 godine i može biti ponovo imenovan.

Uslovi za izbor izvršnog direktora

Član 66

Za izvršnog direktora može biti imenovano lice koje, pored opštih uslova za rad u državnim organima, ispunjava sljedeće uslove i to da:

- 1) ima završen VII 1 nivo kvalifikacije obrazovanja- iz oblasti društvenih nauka-pravo; i
- 2) najmanje 10 godina radnog iskustva od čega najmanje 3 godine radnog iskustva na poslovima rukovođenja.

Etička komisija za medijatore i evaluatore spora

Član 67

Etička komisija za medijatore i evaluatore spora (u daljem tekstu: Etička komisija) ima tri člana koje imenuje Upravni odbor Centra, i to jednog člana iz reda predstavnika osnovnog suda kojeg predlaže Sudski savjet Crne Gore, jednog člana iz reda predstavnika Advokatske komore Crne Gore kojeg predlaže Upravni odbor Advokatske komore Crne Gore i jednog člana iz reda medijatora kojeg predlaže izvršni direktor Centra. Predsjednik Etičke komisije je član komisije iz reda predstavnika osnovnog suda.

Predsjednik i članovi Etičke komisije imaju zamjenike koji se imenuju u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Članovi Etičke komisije iz reda predstavnika osnovnog suda i Advokatske komora Crne Gore ne mogu biti medijatori i evaluatora spora.

Članovi Etičke komisije imenuju se na period od dvije godine i mogu biti ponovo birani.

Članovi Etičke komisije imaju pravo na naknadu za rad u visini koju odredi Upravni odbor na predlog izvršnog direktora Centra.

Nadležnost Etičke komisije

Član 68

Svako može podnijeti pritužbu na rad medijatora i evaluatora spora.

Pritužba iz stava 1 ovog člana podnosi se Centru.

Po pritužbama iz stava 1 ovog člana podnesenim zbog povrede Etičkog kodeksa, kao i zbog postupanju medijatora i evaluatora spora suprotno obavezama propisanim ovim zakonom, postupaju Etička komisija.

Postupak i način rada Etičke komisije urediće posebnim aktom Ministarstvo.

Upravno-sudska zaštita

Član 69

Protiv odluke Etičke komisije može se pokrenuti upravni spor.

Zaposleni

Član 70

Na postupak zasnivanja radnog odnosa, prava, obaveza i odgovornosti zaposlenih u Centru shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika i namještenika.

Finansiranje

Član 71

Centar se finansira iz Budžeta Crne Gore i od sopstvenih prihoda.

Nadzor

Član 72

Nadzor nad radom Centra vrši Ministarstvo.

Centar podnosi Ministarstvu godišnji izvještaj o radu.

Izvještaj iz stava 2 ovog člana sadrži prikaz ostvarenih strateških ciljeva, finansijski izvještaj, podatke o sprovedenim postupcima alternativnog rješavanja sporova, opštu ocjenu rada lica koja vode postupke alternativnog rješavanja sporova i ocjenu stanja, kao i prijedloge mjera za unaprjeđenje sistema alternativnog rješavanja sporova.

VI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Transformacija Centra za alternativno rješavanje sporova

Član 73

Centar za posredovanje osnovan Zakonom o posredovanju („Službeni list RCG“, br. 30/2005 i "Službeni list CG", br. 29/2012) nastavlja rad kao Centar po odredbama ovoga zakona.

Organi upravljanja Centra za posredovanje nastavljaju sa radom kao organi upravljanja Centra za alternativno rješavanje sporova do isteka mandata.

Donošenje podzakonskih akata

Član 74

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od 3 mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja podzakonskih akata iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se podzakonski akti donijeti na osnovu Zakona o posredovanju („Službeni list RCG“, br. 30/2005 i "Službeni list CG", br. 29/2012), ukoliko nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Donošenje opštih akata Centra

Član 75

Opšti akti Centra donijeće se u roku od tri mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Medijatori i evaluatori spora koji su državljani država članica Evropske unije

Član 76

Državljanin države članice Evropske unije može biti medijator ili evaluator spora u skladu sa ovim zakonom od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Stupanje na snagu i prestanak važenja ranijeg propisa

Član 77

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje da važi Zakon o posredovanju („Službeni list RCG“, br. 30/2005 i "Službeni list CG", br. 29/2012).

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o legalizaciji isprava u međunarodnom prometu sadržan je u članu 16 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da se zakonom u skladu sa Ustavom uređuje način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje, nadležnost i postupak pred organima javne vlasti, ako je to neophodno za njihovo funkcionisanje, kao i druga pitanja od interesa za državu.

II. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE PREDLAŽE DONOŠENJE ZAKONA

Jedan od prioriteta Evropske unije i drugih međunarodnih organizacija je podsticanje alternativnog rješavanja sporova. Ustavom zajemčeni i standardni način rješavanja svih sporova o pravima kojima stranke mogu slobodno raspolagati je sudski postupak. Međutim, društveno je poželjno pravo, a u sve većoj mjeri i dužnost stranaka da pri rješavanju sporova iscrpe sve druge mogućnosti prije nego se obrate pravosudnim organima. U okolnostima u kojima se mogućnosti alternativnog rješavanja sporova zanemaruju ili metode ovakvog načina nijesu dobro organizovane i dostupne građanima, sudovi postaju preopterećeni, raste broj zaostalih predmeta, produžava se trajanje sudskih postupaka, a troškovi državnog budžeta i društva u cjelini, nepotrebno rastu. Takođe, veoma bitna karakteristika alternativnog rješavanja sporova je i mogućnost pronalaženja rješenja koja omogućavaju nastavak saradnje između subjekata u sporu čime se ostvaruje i bolji društveni i ekonomski razvoj, a energija usmjerava na pozitivne socijalne ciljeve.

Sagledavajući značaj ovih pitanja, Vlada Crne Gore je u januaru 2018. godine donijela Srednjoročni programa rada Vlade za 2018-2020 godinu kojim je u okviru strateškog prioriteta 2 - Crna Gora - država vladavine prava i dobrog upravljanja predviđeno da se radi na poboljšanju pristupa pravdi građanima i pravnim subjektima primjenom alternativnih načina rješavanja sporova, čime bi se postigao veći nivo efikasne i pravovremene zaštite građana i pravnih subjekata. Pretpostavke za realizaciju ciljeva iz Srednjoročnog programa rada Vlade CG su uspostavljanje strateškog okvira - donošenje Programa razvoja alternativnog rješavanja spora (u daljem tekstu: ARS) 2019-2021, koji je donijet u decembru 2018.godine, usklađivanje zakonodavnog okvira sa pravom Evropske unije donošenjem Zakona o alternativnim načinima rješavanja sporova, transformacija Centra za posredovanje u Centar za alternativno rješavanje sporova itd.

Zakon o posredovanju („Službeni list RCG“, br. 30/2005 i "Službeni list CG", br. 29/2012) uspostavio je samostalan pravni okvir za mirno rješavanje sporova u Crnoj Gori. U više od deset godina njegove uspješne primjene pokazalo se u praksi da je potrebno suštinski modernizovati uređenje medijacije i integralno urediti sve oblike alternativnog rješavanja sporova kako bi se zajamčila njihova veća efikasnost i proširena upotreba.

Kako bi se obezbjedio jedinstven pristup, dodatno podstakla upotreba medijacije i drugih vidova alternativnog rješavanja sporova i osiguralo da se poštuju jednaki standardi kvaliteta, potrebno je da se u jednom aktu definišu odredbe koje su

zajedničke za sve alternativne metode rješavanja sporova i da se stvori osnov za jedinstveni organizacijski pristup, proširujući nadležnosti aktuelnog Centra za posredovanje na sve načine alternativnog rješavanja sporova i uspostavljajući Centar za alternativno rješavanje sporova. Na ovaj način bi i u kontekstu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji bile stvorene optimalne pretpostavke za ispunjavanje sadašnjih i budućih obaveza koje će Crna Gora, kao država članica, imati u pogledu obezbjeđenja kvalitetnog i efikasnog funkcionisanja pravosudnog sistema.

Takvim mjerama omogućuje se i sprovođenje akcionih planova za primjenu strategije reforme pravosuđa u smislu bolje i kvalitetnije edukacije sudija, medijatora, evaluatora spora i advokata u cilju podsticanja primjene alternativnih načina rješavanja sporova, kvalitetnija obuka, licenciranje medijatora i evaluatora spora, kao i bolja kontrola kvaliteta medijacije i drugih alternativnih načina rješavanja sporova.

III. USAGLAŠENOST SA EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

Evropska unija je usvojila dvije direktive koje uređuju medijaciju, i to: Direktivu o određenim aspektima medijacije u građanskim i trgovačkim stvarima iz 2008. godine i Direktivu o alternativnim načinima rješavanja potrošačkih sporova iz 2013. godine. Direktiva iz 2008. godine uređuje medijaciju u prekograničnim sporovima, ali ne sprječava države članice da je primjenjuju i u okviru domaćeg pravnog sistema. Cilj Direktive je da olakša pristup alternativnim načinima rješavanja sporova, promoviše prijateljski način rješavanja sporova, podstakne upotrebu medijacije i osigura uravnotežen odnos između medijacije i sudskih postupaka.

Odredbe ovog zakona utemeljene su na rješenjima ovih direktiva, a prihvataju i njihove termine (alternativno rješavanje sporova, medijacija), koji su danas postali standard u pravima najvećeg dijela evropskih država. Uzete su u obzir i odredbe Evropskog kodeksa za medijatore, kao i Etičkog kodeksa medijatora Crne Gore. Po prvi put stvara se osnov za uređenje nekih do sada neuređenih područja, kao što je alternativno rješavanje potrošačkih sporova.

IV. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

Koncepcijski i sadržajno Predlog zakona o alternativnom rješavanju sporova je sistematizovan u šest poglavlja (I.Osnovne odredbe; II.Metode alternativnog rješavanja sporova; III.Posebni dio; IV.Licenciranje medijatora i evaluatora spora; V. Centar za alternativno rješavanje sporova i VI.Prelazne i završne odredbe), koja čine tematski zaokružene cjeline unutar sadržinski jedinstvenog akta.

Osnovne odredbe sastoje se od odredbi koje se odnose na predmet, područje primjene, načela postupka, cilj zakona, tumačenje zakona, značenje izraza i rodnu ravnopravnost (čl. 1-7).

Drugo poglavlje - Metode alternativnog rješavanja sporova sastoji se od odredbi o medijaciji (čl.8-24) i ranoj neutralnoj ocjeni spora (čl. 25-32).

Posebni dio sastoji se od opštih pravila o pokušaju mirnog rješavanja sporova u kontekstu sudskih postupaka za rješavanje građanskih sporova (čl. 33-37), od pravila o alternativnom rješavanju privrednih sporova (član 38) i radnih sporova (čl. 39-43), o porodičnoj medijaciji (čl. 44-47) i o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova (čl. 48 i 49).

U organizacijskom dijelu se nalaze pravila o licenciranju medijatora i evaluatora spora (čl. 50-58), odredbe o Centru za alternativno rješavanje sporova (čl. 59-72), nakon kojih slijede prelazne i završne odredbe (čl. 73-77).

Čl. 1-6

U osnovnim odredbama utvrđuje se predmet i područje primjene zakona. Određuje se da se odredbe o medijaciji na odgovarajući način primjenjuju na druge metode alternativnog rješavanja sporova (čl. 1 i 2).

Među procesnim načelima alternativnog rješavanja sporova posebno se uređuju načelo dobrovoljnosti, načelo savjesnosti i poštenja, načelo jednakosti i pravičnosti, kao i načelo javnosti i povjerljivosti (čl.3).

Određuje se i cilj zakona (član 4), kao i pravila o tumačenju zakona (član 5).

Kao cilj zakona određuje se podsticanje alternativnog rješavanja sporova kao brzog, ekonomičnog i pravičnog načina ostvarivanja prava na pravnu zaštitu, unapređenje dostupnosti alternativnom rješavanju sporova, kao i postizanje uravnoteženog odnosa između sudskih postupaka i postupaka alternativnog rješavanja sporova.

Određuje se da pri tumačenju zakona treba da se vodi računa o međunarodno prihvaćenim standardima međunarodnih organizacija (UN, EU, Savjet Evrope).

U značenju izraza (član 6) se definišu osnovni pojmovi: alternativno rješavanje sporova, medijator, rani neutralni evaluator, alternativno rješavanje sporova sa elementom inostranosti i prekogranični postupak alternativnog rješavanja sporova.

Član 7 uređuje rodnu ravnopravnost.

Čl. 8-24

Odredbe o medijaciji, kao osnovnom i vodećem alternativnom načinu rješavanja sporova, uređuju pojam, mogućnost da se stranke obavežu da učestvuju na prvom sastanku sa medijatorom i mogućnost suda da uputi stanku da učestvuje na pomenuti sastanak, kada je to predviđeno zakonom, kao i pravila medijacije.

Radi procesnih efekata pokretanja postupka određuje se trenutak koji je relevantan za određenje početka postupka. Za početak postupka relevantan je trenutak kada medijator, određen na osnovu sporazuma o medijaciji, prihvati sprovođenje medijacije.

Radi efikasnosti postupka određuje se da se početkom medijacije prekida tok rokova zastarjelosti i prekluzivnih rokova za pokretanje drugih (npr. parničnih) postupaka.

Propisuju se i odredbe o medijatorima – o njihovom određivanju, pravima i dužnostima, kao i nespojivost poslova medijatora.

Procesna pravila za medijaciju uređuje se u pravilima o sprovođenju postupka (član 16), korišćenju dokaza iz postupka medijacije (član 17) i okončanju postupka (član 18).

Rješenje spora u medijaciji optimalno se postiže poravnanjem. Zakon prepoznaje dvije različite situacije kada je u pitanju okončanje postupka medijacije zaključenjem poravnanja, i to: situaciju kada je isto zaključeno u postupku medijacije u sporu povodom koga nije pokrenut sudski postupak, odnosno u sporu u kojem je sudski postupak okončan povlačenjem tužbe u kojoj situaciji poravnanje pod određenim uslovima stiče svojstvo izvršne isprave nakon potvrđivanja od strane sudije nadležnog suda određenog godišnjim rasporedom poslova u tom sudu i

situaciju kada je poravnanje postignuto u postupku medijacije osnov za zaključenje poravnanje pred sudom, odnosno notarom (čl.19).

Što se tiče troškova medijacije, nacrt zakona zadržava rješenje po kojem se u odnosu na alternativno rješavanje sporova bez elementa inostranosti visina nagrada za rad i naknada troškova medijacije određuje posebnim aktom od strane Vlade, na prijedlog Ministarstva pravde, ukoliko se medijacije sprovode pred Centrom. Ukoliko se medijacije sprovode izvan Centra, visina nagrade medijatora i naknade troškova se uređuje sporazumom stranaka i plaćanje se vrši u skladu sa propisima koji uređuju platni promet. Određena su i pravila koja važe u slučajevima u kojima stranke plaćaju naknade i nagrade medijatora, kao i slučajevi u kojima se troškovi medijacije plaćaju iz državnog budžeta i budžeta jedinice lokalne samouprave (čl.20 i 21).

U članu 22 uređena je ugovorena medijacija.

U čl. 23 i 24 sadržana su pravila o medijaciji sa elementom inostranosti i o prekograničnoj medijaciji.

Čl. 25-32

Uz pravila o medijaciji, dio zakona koji se odnosi na metode alternativnog rješavanja sporova bavi se i pravilima o ranoj neutralnoj ocjeni spora kao drugoj važnoj univerzalnoj metodi rješavanja sporova. Za razliku od medijacije koja je po svojoj prirodi najčešće usmjerena na olakšanje postizanja poravnanja (tzv. facilitativna funkcija), kod rane neutralne ocjene spora cilj je da se olakša rješavanje pitanja kroz stručnu ocjenu činjeničnih ili pravnih elemenata spora (tzv. evaluacijska funkcija).

Pravila o ranoj neutralnoj ocjeni spora sadrže pojam rane neutralne ocjene spora (član 25), sadržaj sporazuma o neutralnoj ocjeni spora (član 26) i određuje momenat početka postupka (član 27) i način određivanja evaluatora spora (član 28).

Postupak rane neutralne ocjene sprovodi se fleksibilno, u skladu sa sporazumom stranaka i na način koji evaluator spora smatra odgovarajućim, s obzirom na procesna načela i okolnosti konkretnog slučaja (član 29).

Rezultat postupka je posebno obrazložena neutralna ocjena činjeničnih i pravnih elemenata spornog odnosa koji je predmet ocjene (član 30). Takva ocjena može se na zahtjev stranaka posebno obrazložiti. Ocjena evaluatora spora može biti osnov za pokušaj mirnog rješenja spora koji je predmet ocjene.

U nacrtu zakona određuju se i prava i dužnosti evaluatora spora (član 31), kao i pravila o troškovima postupka rane neutralne ocjene, koje na prijedlog Ministarstva određuje Vlada Crne Gore (član 32).

Čl. 33-37

U pravilima o mirnom rješavanju sporova koji se kao sudski postupci vode radi rješavanja građanskih, privrednih i radnih sporova stranke će uvijek kad je to moguće, pokušati da svoje sporove riješe sporazumno koristeći se svim raspoloživim sredstvima vansudskog rješavanja, od pregovora do medijacije i drugih alternativnih načina. Na taj se način sprječavaju nepotrebne parnice, izbjegavaju nepotrebni troškovi, brže rješavaju sporovi i doprinosi rasterećenju sudova i drugih pravosudnih tijela. U kontekstu navedenog, istim članom predviđena je dužnost stranaka da u taksativno pobrojanim slučajevima podnesu predlog za pokretanje postupka medijacije pred Centrom prije pokretanja postupka pred sudom, u kom slučaju

stranka ne može da pokrene postupak pred sudom do okončanja postupka pred Centrom.

U slučajevima određenima u nacrtu zakona sud je uvijek dužan da uputi stranke na medijaciju (član 34).

U skladu s modernim trendovima sudu se daje ovlaštenje da sankcioniše kroz odluku o troškovima sudskog postupka stranke ako ne ispunjavaju svoju obavezu pokušaja mirnog rješenja spora (član 36).

U nacrtu zakona uređuje se i dužnost obavještanja suda o ishodu medijacije (član 37).

Član 38

Privredni sporovi su po svojoj prirodi posebno prikladni za mirno rješavanje sporova. Uspješno poslovanje traži da se održavaju trajni odnosi saradnje s poslovnim partnerima, a njih sudski sporovi mogu nepovratno da naruše. Privredni sporovi su često kompleksni i ekonomski važni i traže brzo i djelotvorno rješavanje. Dugotrajnost sudskog postupka može da imobilizuje kapital i da izazove značajne negativne posljedice kako za stranke, tako i za privredu u cjelini. Zato se i na nacionalnom i na međunarodnom nivou posebno podstiče da se privredni sporovi rješavaju autonomno i sporazumno i da se, kad god je to moguće, obraćanje sudu svede na apsolutno nužnu mjeru, tek kada svi pokušaji mirnog rješavanja spora budu iscrpljeni. Procesna dužnost lojalne saradnje stranaka izražena je i u model zakonima UN-a i u aktima EU-a o alternativnom rješavanju sporova, tako da je treba jače naglasiti u privrednom kontekstu.

S obzirom na takav cilj, kao i na okolnost da privredni subjekti redovno raspolažu znanjem specifične materije, da imaju zaposlena stručna lica i da bi privrednici trebali da se u poslovanju ponašaju racionalno, propisana je dužnost da stranke u privrednim sporovima svoje sporove prvo pokušaju da riješe neposredno i sporazumno, pregovorima i medijacijom. U tom smislu, shodno članu 38 ovog nacrta, svaka stranka je prije pokretanja parničnog postupka dužna da drugu stranku obavijesti o bitnim elementima svojih zahtjeva, da joj omogući da se o zahtjevu izjasni i da preduzme druge prikladne radnje radi mirnog rješavanja spora kao što su: razmjena prijedloga za rješenje spora, ponuda za sklapanje poravnjanja, razmjena argumenata, činjenica i dokaza na kojima stranke baziraju svoje zahtjeve i prijedlozi za sprovođenje medijacije ili nekog drugog metoda alternativnog rješavanja sporova.

Ako se spor ne riješi sporazumno, u nacrtu se određuje da je stranka dužna da o preduzetim radnjama obavijesti sud u tužbi. Uz tužbu treba da dostavi dokaze da je tužilac postupio u skladu s dužnošću da pokuša da spor riješi mirnim putem. Ako u konkretnom slučaju nije bilo moguće da se direktno pregovara sa drugom strankom (npr. zato što je nedostupna), i takve okolnosti treba u tužbi da se navedu i učine vjerovatnim (član 38 stav 2).

Stranke koje ne dokažu da su pokušale da spor riješe na miran način, kao i stranke koje se pri pokušajima mirnog rješavanja spora nijesu ponašale u dobroj vjeri (npr. očigledno odugovlačeći s odgovorima na prijedloge druge strane, ili odbijanjem bez obrazloženja svih njenih prijedloga) sud će da uputi na medijaciju. U svim ostalim slučajevima, ako smatra da je to svrsishodno, sud takođe može da uputi stranke na medijaciju (član 38 stav 4). U ostalim elementima na alternativno rješavanje privrednih sporova primjenjuju se odredbe o medijaciji (čl. 8 do 24) i opšte odredbe posebnog dijela (čl. 33 do 37).

Čl. 39 - 43

U individualnim radnim sporovima mirno rješavanje sporova danas je standardan i redovan način postupanja. Ono je povezano i sa nastojanjima da se svi sporovi kada je to moguće rješavaju na radnom mjestu, unutar organizacije zaposlenog.

Nacrt zakona uređuje alternativno rješavanje individualnih radnih sporova - sporovi radnika i njihovih poslodavaca.

Za individualne sporove prijedlog se nadovezuje na postojeće odredbe o obaveznom postupku mirnog rješavanja sporova kod poslodavca (zahtjev poslodavcu za zaštitu prava zaposlenog po Zakonu o radu). Na sva druga pitanja alternativnog rješavanja za individualne radne sporove primjenjuju se opšte odredbe o alternativnom rješavanju sporova i medijaciji.

Posebna pravila o medijaciji individualnih radnih sporova sadržana su u čl. 40-42. U članu 40 zaposlenom se daje pravo da u slučaju neuspjeha mirnog rješavanja spora kod poslodavca zatraži da se sprovede postupak medijacije kod Centra za alternativno rješavanje sporova. U slučaju da zahtjev bude podnesen, propisano je da se prekidaju prekluzivni rokovi za pokretanje parničnog postupka za zaštitu prava zaposlenog (član 41). Prekid je uređen na način koji onemogućava da za zaposlenog nastupe negativne posljedice u slučaju da se opredijeli za medijaciju.

Nacrtom se naglašava da se individualni radni spor može uputiti na medijaciju i kasnije, ako bude započet sudski postupak. U tom slučaju na medijaciju će stranke uputiti sud ako smatra da je prema okolnostima konkretnog slučaja to opravdano (član 42).

Posebno je pravilo propisano za radne sporove državnih službenika i namještenika. Da bi se realizovala državna politika koja alternativno rješavanje sporova smatra prioritetom, propisuje se da u slučajevima u kojima medijaciju predlaže državni službenik ili namještenik državni organ u kojem on radi ima dužnost da prihvati sprovođenje medijacije (43).

Čl. 44-47

Posebni dio Zakona (čl. 44-47) sadrži i dopunska pravila u vezi sa primjenom medijacije u porodičnim sporovima. Tako su u članu 44 navedene vrste porodičnih sporova koji se uobičajeno mogu rješavati putem medijacije, uz navođenje i određenih slučajeva koji nisu pogodni za medijaciju (npr. slučajevi sa elementima nasilja u porodici, u kojima nije poželjno sprovoditi postupak medijacije zbog mogućnosti sekundarne viktimizacije, odnosno nemogućnosti pružanja adekvatne zaštite žrtvi nasilja). S tim u vezi, u članu 45 navedeni su i izuzeci od povjerljivosti, pa je predviđeno da povjerljivošću postupka medijacije u porodičnim stvarima nisu obuhvaćene one informacije koje se moraju saopštiti na osnovu zakona radi sprječavanja nanošenja povrede integriteta djeteta ili drugih članova porodice.

Polazeći od činjenice da mnogi porodični sporovi imaju neposrednog ili posrednog uticaja na djecu, a posebno uvažavajući zahtjeve Konvencije o pravima djeteta koju je Crna Gora ratifikovala, u članu 46 predviđena je mogućnost uključivanja djeteta u postupak medijacije, u skladu sa njegovim uzrastom i zrelošću, na koji način se posebno garantuje pravo djeteta na participaciju u postupku medijacije.

Konačno, imajući u vidu specifičnosti porodičnih sporova, u članu 47 uređuju se posebne dužnosti medijatora koji postupaju u porodičnim sporovima. Tako je, između ostalog, predviđeno da je medijator dužan da posebno vodi računa o zaštiti najboljih interesa djeteta u svim postupcima koji se tiču djece, da je dužan da obustavi postupak medijacije u svim slučajevima u kojima zbog sumnje na postojanje nasilja u porodici sprovođenje ovog postupka ne bi bilo svrsishodno, kao i da je u slučajevima koji se ne mogu riješiti porodičnom medijacijom, medijator dužan da stranke uputi u bračno savjetovalište ili drugu odgovarajuću stručnu ustanovu, radi dobijanja potrebne pomoći i podrške. Zbog kompleksnosti porodičnih sporova i specifičnih znanja koja porodični medijatori moraju posjedovati, posebno je predviđena dužnost kontinuiranog usavršavanja medijatora koji sprovode medijacije u porodičnim stvarima, a prema programu obuke koji utvrđuje i sprovodi Centar.

Čl. 48-49

Specifično područje u kojem se danas i u Crnoj Gori i u Evropi posebno nastoji podstaknuti alternativno rješavanje sporova je područje potrošačkih sporova. Potrošački sporovi su specifični zbog neravnopravnog odnosa strana u sporu, kao i zbog posebnosti prisilnih pravila o zaštiti potrošača.

Radi promocije i širenja alternativnog rješavanja potrošačkih sporova, Evropska unija je 2013. godine donijela Direktivu o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova na osnovu koje su sve države članice EU donijele posebne zakone o alternativnom rješavanju sporova. Političko opredjeljenje Crne Gore za pridruživanje Evropskoj uniji motivisalo je rješenja iz ovog nacrt zakona. S jedne strane, željelo se da se anticipira pridruživanje Uniji i da se shodno tome uredi materija rješavanja potrošačkih sporova na moderan evropski način, i to ne samo u prekograničnim sporovima, nego i u potrošačkim sporovima bez međunarodnog elementa-sporovima između trgovaca i potrošača iz Crne Gore (član 48). Definicija alternativnog rješavanja sporova u potrošačkim sporovima iz člana 48 je usklađena sa odredbama Direktive EU iz 2013. koje je slijedila razgraničavanje metoda ARS-a od metoda rješavanja potrošačkih pritužbi i drugih sličnih metoda koji ne zadovoljavaju kriterijume Direktive.

S druge strane, kako alternativno rješavanje potrošačkih sporova po kriterijumima evropskog prava traži sveobuhvatnu regulativu, a imajući u vidu da alternativno rješavanje sporova u regionu još nije zaživjelo, u ovaj nacrt zakona uključene su samo neke osnovne norme – odredba o ulozi Centra za ARS (član 49), kao centralne organizacije koja će obezbjediti buduću implementaciju alternativnog rješavanja sporova u potrošačkim sporovima. Ostale odredbe koje bi uređivale postupak alternativnog rješavanja potrošačkih sporova ostavljene su, kao i kod većine evropskih zemalja, za poseban zakon koji u svakom slučaju mora da bude usvojen do pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Čl. 50-58

Evropski standardi i najbolje prakse određuju da države treba da podstiču osposobljavanje medijatora i drugih lica koja sprovode postupak alternativnog rješavanja sporova i da moraju da obezbijede djelotvorne mehanizme kontrole kvaliteta postupaka alternativnog rješavanja sporova. U tu svrhu Nacrt zakona posebnu pažnju posvjećuje propisivanju uslova i pravila za licenciranje medijatora i stručnih lica.

Ministarstvo pravde izdaje licima koja zadovoljavaju propisane uslove licence za medijatore i evaluatore spora.

Među uslovima za dobijanje licence za medijatore su, između ostalog, VII1 nivo kvalifikacije obrazovanja, kao i 5 godina radnog iskustva i završen odgovarajući program obuke za medijaciju koji, shodno pravilnicima o programu obuke, sprovodi Centar (čl. 50).

Među uslovima za dobijanje licence za evaluatora spora predviđen je završen Pravni fakultet i VII1 nivo kvalifikacije obrazovanja, položen pravosudni ispiti, najmanje petnaest godina radnog iskustva na poslovima sudije, tužioca ili advokata i uspješno završen program obuke koji sprovodi Centar (član 51).

Licence važe pet godina, a na zahtjev svojih nosilaca mogu da se produže za isti period. Uslovi za produženje licence medijatorima su, pored ostalog, određeni broj sprovedenih medijacija u prethodnom periodu važenja licence, kao i učestvovanje u programima stručnog usavršavanja (član 53). U svakom slučaju, lica koja sprovode postupak moraju svoje poslove obavljati u skladu sa zakonom i etičkim kodeksom, što prati Centar. Ako se utvrde propusti, na prethodno obrazloženi predlog Centra, Ministarstvo može donijeti odluku o prestanku važenja licence (čl. 55-56). Prijedlog za donošenje odluke o prestanku važenja licence može podnijeti Centar, stranka u postupku, zastupnik ili punomoćnik stranke, sudija, državni tužilac, kao i medijator odnosno evaluator spora (član 56), čime se obezbjeđuju visoki standardi zaštite od nestručnog i nesavjesnog ponašanja lica koja sprovode postupak alternativnog rješavanja sporova. Protiv odluka kojim se odbija zahtjev za izdavanje, zahtjev za produženje, kao i protiv odluke o prestanku važenja licence može se pokrenuti upravni spor (član 57).

Radi evidencije licenciranih medijatora i evaluatora spora uspostavlja se kod nadležnog ministarstva registar medijatora i evaluatora spora (član 58).

Čl. 59-72

Saglasno dobrom iskustvu i tradiciji u radu dosadašnjeg Centra za posredovanje, koji je osnovan 2008. godine, a od 2012. radi kao organizacija sa svojstvom pravnog lica koju je osnovala Vlada, ovim nacrtom Centar za posredovanje, kao pravni sukcesor Centra za posredovanje nastavlja sa radom kao Centar za alternativno rješavanje sporova. Njegove nadležnosti bile bi proširene tako da bi uz medijaciju imao i ovlašćenja da učestvuje u stručnim poslovima koji se odnose i na druge oblike alternativnog rješavanja sporova po ovom zakonu (ranu neutralnu ocjenu spora, alternativno rješavanje sporova u posebnim područjima itd.). Time se u cjelokupnom području alternativnog rješavanja sporova omogućava sprovođenje jedinstvene politike, izrada koherentnih programa razvoja ARS-a, jedinstveno stručno i statističko praćenje i uspostavljanje harmonizovanih standarda sprovođenja različitih oblika alternativnog rješavanja sporova. Ovakvom organizacijom ujedno se ostvaruje ušteda sredstava državnog budžeta i sprječava duplikacija nadležnosti.

Nacrt zakona propisuje da Centar za alternativno rješavanje sporova, isto kao i Centar za posredovanje, ima svojstvo pravnog lica, nosioca javnih ovlašćenja, da mu je osnivač Vlada Crne Gore i da mu je sjedište u Podgorici. U članu 60 se propisuje nadležnost Centra i navode poslovi koje Centar obavlja.

Organe Centra - Upravni odbor i izvršnog direktora imenuje Vlada Crne Gore na prijedlog Ministarstva pravde na period od četiri godine uz mogućnost ponovnog

imenovanja. U zakonu se detaljno propisuju nadležnosti i sastav organa Centra, uslovi i postupak njihovog imenovanja, kao i njihova ovlaštenja i način rada (čl. 61-66).

U članu 67 uređen je sastav i mandat Etičke komisije za medijatore i evaluatore spora. Kao posebno tijelo unutar Centra, Etička komisija postupa po pritužbama na rad medijatora i evaluatora spora i na direktan način obezbjeđuje poštovanje pravila Etičkog kodeksa i zakonito postupanje medijatora i evaluatora spora, u smislu poštovanja obaveza koje proizilaze iz odredbi i duha ovog zakona, a koje su nužno vezane za svojstvo medijatora ili evaluatora spora, koje shodno istom stiču. Nacrtom je predviđen osnov za prestanak licence - odluka Etičke komisije kojom je utvrđeno da je medijator, odnosno evaluator spora grubo povrijedio odredbe Etičkog kodeksa, odnosno ovog zakona. Ovakvim propisivanjem dat je poseban značaj i uloga Etičkoj komisiji, koja će u postupku preispitivanja podnesene pritužbe cijeliti koje postupanje medijatora, odnosno evaluatora spora, predstavlja grupu kršenje predviđenih normi ponašanja, posebno vodeći računa da svako postupanja suprotno utvđenim pravilima ne predstavlja grubo kršenje, ali i da zlonamjerno postupanje i kontinuirano postupanje suprotno navedenim odredbama mora biti sankcionisano.

Centar ima zaposlene na koje se primjenjuju propisi o državnim službenicima i namještenicima, a finansira se iz Budžeta Crne Gore i sopstvenih prihoda (čl. 70 i 71). Nadzor nad radom Centra za alternativno rješavanje sporova vrši Ministarstvo pravde, kojem Centar podnosi godišnje izvještaje o radu koji sadrže zakonom propisane elemente (član 72).

Čl. 73-77

U prelaznim i završnim odredbama određuju se pravila o transformaciji Centra za posredovanje u Centar za alternativno rješavanje sporova. Centar za posredovanje nastavlja rad kao Centar za alternativno rješavanje sporova po odredbama ovog zakona, s tim da će organi upravljanja Centra za posredovanje nastaviti sa radom kao organi upravljanja Centra za alternativno rješavanje sporova do isteka mandata (član 73). Predviđeno je da će se podzakonski akti potrebni za sprovođenje ovog zakona, kao i opšti akti Centra donijeti u roku od tri mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona (čl.74 i 75).

Mogućnost da državljanin država EU bude medijator ili evaluator spora vezana je za momenat pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (čl. 76).

U prelaznim i završnim odredbama takođe se utvrđuje prestanak važenja ranijeg Zakona o posredovanju i stupanje na snagu ovog zakona osmog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Crne Gore.

V. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Jedan od ciljeva Zakona o ARS-u je postizanje uravnoteženog odnosa između broja sudskih postupaka i postupaka alternativnog rješavanja sporova čime će se postići značajno smanjenje troškova sudskog postupka, efikasnost pravosuđa, unapređenje poslovnog ambijenta i poboljšanje pristupa pravdi građanima i pravnim subjektima primjenom alternativnih načina rješavanja sporova kao finansijski isplativog, održivog i dostupnog načina rješavanja sporova.

Budžetom Centra za posredovanje u 2019.godini uvećana su finansijska sredstva neophodna za funkcionisanje transformisanog Centra za posredovanje u Centar za ARS, kao i za nesmetanu primjenu propisa.

20.03.